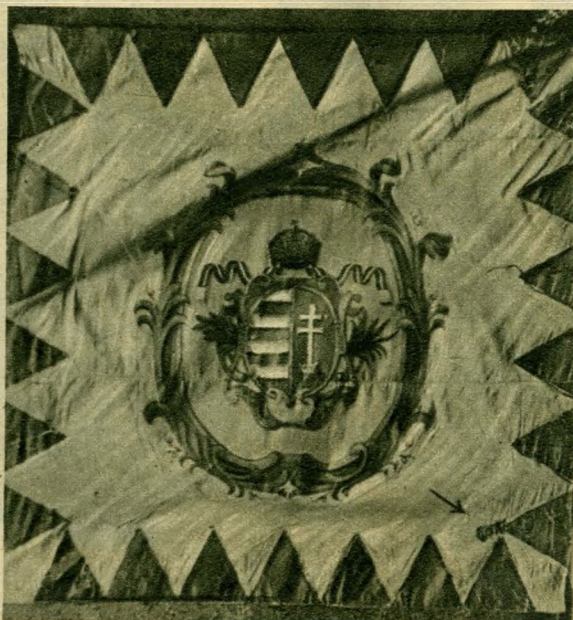
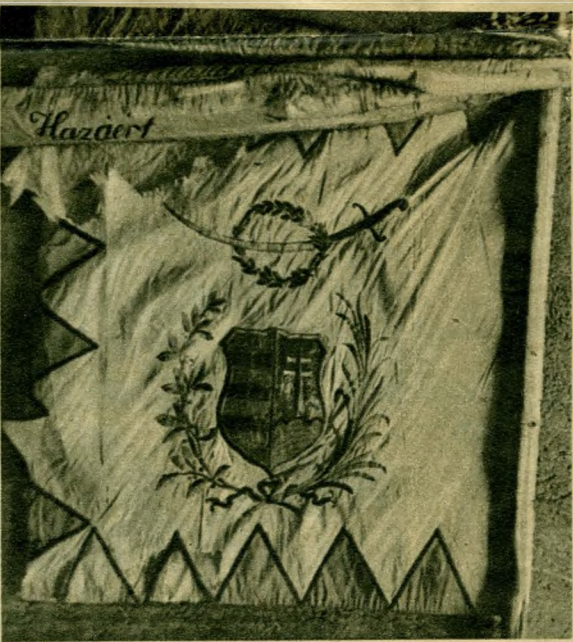
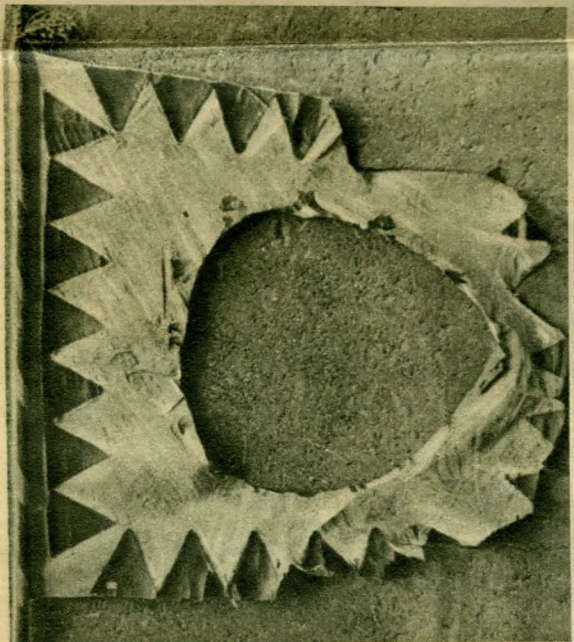




Az 1848/49-es honvédzászlók ünnepélyes átadása a moszkvai Hadsereg-házban. — Baloldali kép: Kristóffy József magyar követ aláírja az átvételről szóló jegyzőkönyvet. Mellette Tjulenew hadseregtábornok. — Jobboldalon: a zászlótartó orosz díszőrség egy csoportja.



Szabályszerű honvéd gyalogsági zászló két oldala. A jobboldal jobb alsó sarkában a 3. osztályú katonai érdemjel szalagja látható. (→)



Baloldali kép: a világosi fegyverletétel előtt emlékül kiszabdalt honvéd gyalogsági zászló. — Jobboldalon: honvéd gyalogsági zászló; jobboldalán a magyar címer, a korona nélkül. — Alsó kép: egykorú könyv a pesti 1. honvédzászlóalj zászlajáért folyt kizárásáról 1849 július 2-án, Ácsnál.



## A visszatért honvédzászlók

Moszkvától a magyar határig a volt ellenfél lovasias megbecsülése, a Kárpátok ormától Budapestig a vasutmenti lakosság megható üdvözlése, a Keleti pályaudvartól a várbeli Hadi Múzeumig a honvédség és az ország kegyeletes tiszteletadása kísérte hazatért honvédzászlóinkat. A március 24-i ünnepélyen a zászlók még egyszer meghajoltak dicső fővezérünk lovasszobra előtt, azután bevonultak a Hadi Múzeum termeibe. Azóta hosszú sorban zárandokolnak el hozzájuk öregek és ifjak, a honvédek mármár kiháló fiai, szürkülő hajú unokái és a legifjabb nemzedék. A zsufolt termekben nem is könnyű közelebről és alaposabban megtekintünk a drága ereklyéket. Arra csak később kerülhet majd a sor. Azonban addig is bemutatunk a zászlók közül néhány különösen jellegzetes és érdekeselet.

szabályszerű honvéd gyalogsági zászlót ábrázol. Ezeket a hadügyminisztérium Budapesten készítette. Valamennyinek virágmintás selyemlapja, vagyis lobogója van. A piros-zöld pártázatot többnyire ezüst paszomány szegélyezi. A barokkos keretbe foglalt országcimer és a Szűz Mária-kép azonos kéztől ered. Főnagy Béla közlése szerint Knopp József (1825–1899), Knopp Imre jeles festőnk édesatyja festette őket, aki a müncheni és a bécsi akadémián tanult. A bemutatott zászló címeres oldalának jobb alsó sarkában kicsiny, pirosszalagos ezüstkoszoru látható. Annak jelétül, hogy vitézségével az egész zászlóalj kiérdemelte a 3. osztályú katonai érdemjelet. Mivel Görgey seregében több csapat részesült ebben a kitüntetésben, egyéb adat híján nem tudjuk eldönteni, hogy ez a zászló melyik csapaté volt.

Nagyon szép az egyik lovassági zászló, melynek szalagja is megmaradt. Ennek felirata: „X. számú huszárezred.“ — „1848. október 8.“ Tehát a híres 10. („Vilmos“) huszárezred hordozta, melynek tulajdonosa 1840 óta IV. Frigyes Vilmos porosz király volt. Az ezred négy százada 1849 augusztus elején a Querlonde-hadosztállyal került vissza a Görgey-hadsereg kötelékébe, melybe már előbb is, egészen Budavár bevételéig tartozott.

Egyik zászló vagy egy olyan, 72-nél magasabb számú zászlóalj zászlaja, mely az április 14-iki függetlenségi nyilatkozat után alakult, de az is lehet, hogy olyan alacsonyabb számú zászlóaljé, melynek zászlója csak április 14. után készült el. Ezt igazolja az, hogy a címer felett nem a szent korona, hanem koszoruzott kard díszlik. A piros szalagon „Hazáért“, a fehérén „Szabadságért“, a zöldön „Alkotmányért“ felirat olvasható.

Különösen érdekes a bécsi akadémiai légió nemzetiszínű, barokk virágmintás selyemsávkából összerótt trikolórja: mindkét oldalán azonos kivitellel és ezzel a

festett felirattal: „Szabadság, Egyenlőség, Testvériség — Wiener Legion für Ungarn.“ A bécsi akadémiai légió Bem tábornok alatt harcolt s a temesvári csata után csatlakozott Görgeyhez. Nem tévesztendő össze a „német légió“-val, mely mindvégig Görgey seregében harcolt s halálfejes zászlaját Aradon a császáriak egy szénapajtában megtalálták, parancsnokát, Giron Péter őrnagyot Woronieckivel, Abancourt-tal, Csányival és Jeszenákkal együtt október 20-án az Ujéület mögött bitón végezték ki.

Akad olyan zászló is, melynek címerét a fegyverletétel előtt kivágták és apró részekre osztva, megmentették. A múzeumokban őrzött részek segítségével talán a zászlóalj száma is megállapítható lesz. Ezen kívül jöttek vissza szélükön, vagy sarkukon csonkított zászlók is. „Eljen a Haza — ség...“ feliratu trikolór, mely a zalai számfelzeti újoncokból alakított 62. zászlóaljé lehetett.

Nagy örömről szolgál, hogy a pesti 1. honvéd zászlóalj zászlójának csodálatos sorsát igazolja a hozzánk visszatért zászlók, helyesebben zászlócsonkok egyike. 1849. évi július hó 2-án, amikor Görgey Artur orosz ágyulóvéstől súlyosan megsebesült, az 1. zászlóalj az ácsi erdőben harcolt. A tájékozódást rendkívül megnehezítő terepen és folyton változó helyzetben a zászlótartót és néhány emberből álló őrségét a császáriak meglepték. Rövid kizárása után a zászló, melynek sarkát is letépték, a császáriaké lett. A harcot egykorú könyv is megörökítette. A szákmányoló főhadnagy este a tábornoknál, bár a szigorú parancs másként szólt, csak a rudat és a gróf Batthyány Lajosné nevét viselő szalagot égette el, a zászló lapját megtartotta. A főhadnagy családja, mely a történetet ismerte, a családfo halála után a zászlót eladta a Hadi Múzeumnak. A zászlóalj, melynek parancsnoka akkor Marschalkó Tamás őrnagy volt, ettől fogva új zászlórudra huzott, fekete, üres tokkal vonult ki. Ezt rakta le a világosi fegyverletételnél is. Nagyon izgatott a kérdés, vajjon ezt is visszakapjuk-e? Visszakaptuk. A zászlórud felső fele festetlen, a csúcs helyén kis faragvánnyal. Az ezt takaró viaszosvászonhuzat nem tartott ki 92 évig. A rud vörösbarnára festett alsó részén piros-fehér-zöld olajfestésű szalagdísz csavarodik. Moszkvában előbb nemzeti színű, később vörös zászlóalppal egészítették ki, hevenyészett voltak a maradványokból is megállapítható. Most, 92 év után, egymás mellé került a két különböző sorsú testvérzászló.

Az 56 visszatért zászló között van még több, a rendestől eltérő és művészi kivitellű, feliratos, címeres stb. darab, melyek eredetének és sorsának kutatása eredménnyel kecsegtet.

vitéz Aggházy Kamil.